

Színes az oktatási paletta

Bár a gyógynövények gyűjtése és termesztése csökken, a belőlük készült termékek iránti érdeklődés növekszik. A gyógynövényekkel kapcsolatos ismeretek bővítésére pedig sokféle oktatást szerveznek, a néhányórás csoportos foglalkozásoktól kezdve az iskolarendszerű képzésekig, és egyetemi végzettség, sőt doktori fokozat is szerzhető ezen a szakterületen.

Aki tehát szervezett keretek között szeretné bővíteni a gyógynövényes tudását, annak először azt kell eldöntenie, hogy mennyi időt áldozna erre. A workshopok (áruk 8-12 ezer forint) keretében általában gyakorlatias, a mindennapokban is hasznosítható tanácsokat adnak a gyógynövényes termékek elkészítéséhez, átfogó ismeretek megszerzése helyett egy-egy részterületben mélyedhetnek el az érdeklődők.

Aki hivatásszerűen foglalkozna e növénycsoporttal, az középfokú szakképzéseken (fitoterapeuta, gyógynövénybolti eladó), felsőfokú szakképzésen (gyógynövény-technológus), főiskolai és egyetemi szinten pedig gyógynövény szakos kertészmérnöki képzésben vehet részt, a leglelkesebbek akár doktorálhatnak is a témában. Gyógynövényes tantárgyakat az orvosi és gyógyszerész karokon is oktatnak, ám ott inkább a hatóanyagokra, hatásmechanizmusokra fókuszálnak, nem az alapanyagok gyűjtésére, termesztésére, feldolgozására. A már főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezők két félév alatt gyógynövény-alkalmazási szakmérnökök, vagy gyógynövény-alkalmazási szakemberek lehetnek – alapvégzettségüktől függően.

A bükkszentkeresztgyógyászati gyógynövénynapok az idén elmaradt, de Szabó Gyuri bácsi egész évben tart előadásokat országszerte

Tematikus napok, túrák

A Györgytea májustól szeptember végéig indít egy- és háromnapos gyógynövény-ismereti túrákat a Bükkben. Ezek nagyon népszerűek, idén már az összes túra betelt. Az egynapos túrán alapvető ismereteket lehet elsajátítani a gyógynövényekről, a körülbelül kétórás terepi túrát másfél-kétórás gyógynövénykertlátogatás egészíti ki. A háromnapos

gyógynövényismereti túrán sokkal részletesebb, mélyrehatóbb ismereteket szerezhetnek a résztvevők a gyógynövények botanikai jellemzőiről, gyűjtéséről, felhasználásáról, mondta Libisch Krisztina, a Györgytea marketingvezetője.

A Gyógynövénynapokat július elején Bükkszentkeresztben tartják, az idén azonban sajnos elmaradt. A rendezvény ingyenes, és számos szakmai előadás mellett gyógynövénykert látogatás, gyógynövény-bemutató, gyógynövény-felismerő játék várja az érdeklődőket. Szabó Gyuri bácsi egész évben tart előadásokat országszerte: valamely helyi intézmény, város szervezésében 150-500 fős hallgatóság előtt beszél a gyógynövényekről, felhasználásukról, a hagyományos népi gyógyításról.

Bükkszentkeresztben lehetőség van vezető nélkül is ellátogatni a gyógynövénykertbe. A kézhez kapott szórólapon rövid, egy-kétmondatos ismertetés szerepel a kertben található összes gyógynövényről. A résztvevők fő motivációja, hogy megismerjék a gyógynövényeket, azok felhasználhatóságát, hogy mit ajánl a népi gyógyászat egyes betegségek kezelésére vagy megelőzésére. Van, aki rendszeresen visszatérők, akik a már megszerzett tudásukat szeretnék bővíteni a gyógynövények botanikájáról, gyűjtéséről, említette tapasztalataikat Libisch Krisztina.

A programok, túrák résztvevőinek iskolai végzettségéről nem vezetnek statisztikát, de az online felületeik felhasználói és látogatói profilja alapján úgy vélik, hogy több mint felük (kb. 65%) főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezik. A rendezvényeket, túrákat többnyire 45 év feletti nők látogatják (a férfi-nő arány kb. 30-70%), de az iskolai csoportok, a fiatal 20-30 éves párok és a kisgyermekes családok száma is évről évre nő. A résztvevők nagy többsége a gyógynövények hatása iránt érdeklődik, ezt követi a gyűjtés, a feldolgozás, egy részük pedig sokkal mélyebb tudásra vágyik.

A bükkj túrákat gyógynövénykert-látogatás egészíti ki

Gyógynövényismereti túrákat Zánkán, a Gyógynövény-völgyben is rendszeresen tartanak, és főként a nyári turisztikai szezonban országszerte sok helyen hirdetnek képzéseket.

Középfokú szakképzések

Szakmai képzésből is többféle van. A fitoterapeuta és a gyógynövénybolti eladó középfokú szakképzések már távoktatásban is megszerezhetőek. A fitoterapeuta képzés jelentkezési feltétele azonban az egészségügyi, valamint a természetgyógyászati alapmodul elvégzése és az ezekkel kapcsolatos vizsgák megléte. Mindkettőre több oktatási magáncég szervez tanfolyamokat. A fitoterápia, vagy gyógynövény-terápia a természetgyógyászati módszerek egyike, a növényi részek és a belőlük előállított készítmények gyógyászati felhasználásán alapszik. A fitoterápiával gyógyító szakembert nevezik fitoterapeutának, aki a végzettsége megszerzése után praktizálhat is.

A gyógynövényeladó szakember a vásárlói igényeknek megfelelő gyógynövényt, gyógyhatású készítményt, egészséges táplálkozást segítő terméket ajánl, illetve tájékoztatást ad a gyógynövénytermékek tulajdonságairól, használatáról, felhasználásáról. A gyógynövény-termékek mennyiségi és minőségi átvételkor ellenőrzi a kötelezően előírt okmányok meglétét. Nyilvántartást vezet a gyógynövénytermékek készletéről, és betartja azok értékesítésére vonatkozó előírásokat. A végzettség birtokosa kisvállalkozást alapíthat.

Technológus

Az Eszterházy Károly Egyetem Gyöngyösi Károly Róbert Campusa (augusztus 1-jétől a Szent István Egyetem része) 2017-től az ágazat szereplőinek bevonásával kidolgozta a gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzési szak követelményeit. Az ilyen szakképzéssel rendelkezők képesek megvalósítani és fejleszteni a Magyarországon természetgyógy- és fűszernövények termesztéstechnológiáit, irányítani a vadon termő gyógynövények fenntartható gyűjtését, és az ökológiai adottságoknak megfelelően összehangolni és adaptálni a termesztéstechnológia biológiai és agrotechnikai elemeit. Jártasak a feldolgozás módjaiban, a minőségi követelmények

A bükk-szentkereszti gyógynövénynapok egyik programja szokott lenni a gyógynövény-felismerő játék

előírásaiban és a forgalmazás rendjében. Ismerik a gyógy- és fűszernövények felhasználásának lehetőségeit, formáit, rendelkeznek az ehhez szükséges gyógynövény- és drogismerettel.

A kis- és középüzemekben korszerű irányítói és vezetői tevékenységet tölthetnek be. A négy féléves, nappali vagy levelező tagozatos képzés végén felsőfokú gyógynövény-technológus (medicinal plant technologist) szakképzettség szerepel az oklevélben.

A felsőoktatás e rövid ciklusú képzésének a negyedik féléve szakmai gyakorlat, amelynek teljesítéséhez Hargita megyei cégektől is kapott az intézmény szándéknyilatkozatot hallgatók fogadásához. A képzésnek volt már előfutára, de azt 2012-ben megszüntették a felsőfokú OKJ-s képzések kivezetésével. A szeptemberben induló képzés nagy népszerűségnek örvendett, amelyben szerepe lehetett annak is, hogy a jelentkezésnek nem feltétele az emelt szintű érettségi vizsga, tájékoztatott *Lakatos Márk* szakfelelős, a campus mesteroktatója.

Egyetemi és doktori szint

A Szent István Egyetem Budai Campusán az egyetemi oktatásban a kertész-mérnök BSc és MSc szakokon belül lehet gyógynövényekre szakosodni. Az erre a szakra felvett hallgatók több, mélyebb ismeretet nyújtó tárgyat tanulnak, és a szakdolgozatot/diplomamunkát a tanszék stratégiája szerint lehetőleg kísérletes munkából készítik, azaz nem csak irodalmi feldolgozást vé-

geznek, ennek köszönhetően kézzelfogható tapasztalatot szereznek a hallgatók a szabadföldi növénytermesztésben és az egyszerűbb labormunkákban. A szakirányosok az üzemi gyakorlatot is lehetőség szerint gyógynövényes cégnél töltik, de mivel viszonylag kevés az ilyen hazai üzem, esetenként akár gyógyszer-tárakban vagy speciális kertészetekben szereznek gyakorlatot.

A hallgatók gyógynövény iránti érdeklődése a 2000-es években határozottan növekedett, a szakirány-választásnál az egyik legnépszerűbb tanszék volt a Gyógy- és Aromanövények Tanszék. Az utóbbi néhány évben a gyógynövényre szakosodott hallgatói létszám állandósult, aminek feltehetően a korlátozott hazai elhelyezkedési lehetőség az oka, mondta *Zámboriné Németh Éva* egyetemi tanár.

A doktori (PhD) képzésre folyamatos az érdeklődés, és egyre több a külföldi hallgató: a tanszék jelenlegi PhD-hallgatói közül három külföldi, kettő magyar. A külföldiek a világ minden tájáról érkeznek, alapvetően onnan, ahol elérhető a Stipendium Hungaricum ösztöndíj. A külföldi ösztöndíjasok fő finanszírozója a magyar állam. Az önfelfinanszírozó hallgató kevés. Az agrár elővégzettségük mellett jönnek biológus, környezettan és hasonló végzettségűek is. A létszámnak a tanszéki kapacitás szab határt, hiszen egy témavezető nem tud érdemben nagyszámú hallgatóval magas szinten dolgozni. Emellett sajnos a pénzügyi lehetőségek is korlátozottak, mert a természettudományos, ezen belül a növényi PhD-kutatás rendkívül anyag- és eszköz-igényes, amit a jelenlegi finanszírozás

nem biztosít. A gyógynövényre szakosodó hallgatók motivációját nehéz lenne pontosan meghatározni, de megfigyelhető, hogy mind az egyetemi graduális, mind pedig a PhD-szinten fontos a személyes kötődés.

Gyógynövényes gazdaság vagy családi vállalkozás viszonylag kevés van az országban, ezek nem „termelnék ki” a szakosokat. Van persze, aki gyógynövényes vállalkozásba szeretne fogni, de a tanszéken dolgozók ismeretei szerint az egyetemi évek alatt ez többnyire még kissé homályos elképzelés. A PhD-re jelentkezőknek természetesen a kutatás a fontos jövőbeni céljuk. A külföldi ösztöndíjasok motivációs leveleiben emeltt általában az szerepel, hogy hazájuk gyógynövény-termesztését akarják felldíteni. Alapvetően azonban valószínűleg ők is a személyes érdeklődés, korábbi tanulmányok, ritkábban korábbi vagy jelenlegi munkakör miatt jönnek hazánkba, a Szent István Egyetemre. Az eddigi tapasztalatok alapján nagy részük hazamegy, de van, aki itt maradt,

bár nem könnyű a helyzetük és nem feltétlenül a szakmában vagy a kutatásban tudtak egyelőre elhelyezkedni, említette a tanszékvezető.

Posztgraduális képzés

A Szent István Egyetemen hosszú évek óta működő két féléves szakirányú képzésen gyógynövénytermesztő szakembereket képeznek, akik ezáltal alkalmassak gyógynövények kis- és nagyüzemi körülmények közötti termesztésére, ezenkívül elhelyezkedhetnek gyógytermékeket gyártó, forgalmazó cégeknél, továbbá az egészségmegőrző kiegészítő programokat is alkalmazó, wellness-szolgáltatásokat nyújtó központokban, szállodákban. A képzésben agrár-, orvos-, egészség- és gazdaságtudományi, műszaki, pedagógus, sporttudományi vagy természettudományi képzési területen, alapképzésben vagy osztatlan képzésben (korábban egyetemi vagy főiskolai képzésben) szerzett mérnöki vagy nem mérnöki oklevéllel rendelke-

zők vehetnek részt. Az oklevélben szereplő szakirányú végzettség az alapvégzettség mérnöki vagy nem mérnöki jellegétől függően gyógynövény-alkalmazási szakmérnök vagy gyógynövény-alkalmazási szakember.

A szakirányú képzésben résztvevők egy részének jelenlegi szakmája, munkája is kapcsolódik a gyógynövényekhez, de vannak, akik a jövőben szeretnének ez irányban nyitni, míg mások a jelenlegi szakmájuk (orvostól az óvónőig) kiteljesedését és egyéni ismereteik bővítését várják e tanulmányoktól.

A tanszék időnként egynapos képzéseket is szervez (fitoterápia alapjai, gyógynövényalapú termékek, fűszernövények otthon és a kiskertben). Ezen a legtöbben a tudásukat szeretnék bővíteni, kisebb részben a szakmájukkal összefüggésben, zömmel inkább a család vagy saját maguk számára szeretnének megbízható és hasznos tudást szereznii, mondta Zámboriné Németh Éva.